

לפני 25 שנה

"העולם הזה" 788
תאריך: 4.12.52

כה מערכת השבועון את סיכווי של יצחק בן-צבי להיבחר למישרה הרמה. עורך מדור "במרחב" הציג את דיוקנו של רכחי כמאל, קריין רדיו דמשק כעכרית, שהתחנך בין יהודים בשכונת "זכרון משה" בירושלים, ולמד בין יהודים בבית-הספר "אליאנס". כמאל שהיה תלמידו של ד"ר ישראל בן-זאב ניצל את היכרותו את היהודים בשירותיו הפסגוניים ברדיו דמשק. השער האחורי של הגיליון הוקדש ל"סיפור החודש" מאת אברהם דסתור, תחת הכותרת "ליל החג".
שעור הגיליון: אסיר פראג, מרדכי אורן.

גיליון "העולם הזה" שיצא לאור לפני 25 שנים בדיוק. הקריש כתבת-ענק, כבותרת, "האמת מאחורי הווידוי" למשפט פראג — 1952 * ולחצים המופקלים על הנאשמים להודות במעשי שים שלא עשו. אחד הנאשמים במישפטים אלה היה מרדכי אורן, ממנהיגי מפ"ם. המערכת ניתנה ככתבה את תהליך הפילוג בתנועת העבודה כתוצאה ממישפט זה, ותיארה את הפילוג בין משה סנה, מנהיג הפיטה השמאלית, לבין מאיר וערי. לסיפור נרחב כחוברת זו זכתה ירירת המתח החלוצי וכוח המשיכה של תנועת הנוער החלוצית. הסיפור נעשה במינסרת מדור "נוער", שתיאר את ועידת התנועה המאוחדת.
"העולם הזה" פצצה זו, הראשונה במניין ההתנקשויות בעורכי השבועון **, החרידה ממה של אלימות ואי-סובלנות לעיתונות העברית. במירוץ על כותרת הנשיא השני למדינת-ישראל, העריי

פצצה במערכת "העולם הזה" * חשבון הנפש הקומוניסטי

של מפ"ם * שיר המחתרת של חיים גורי

עצמם את שאלתו של פטרוס: "QUO VADIS DOMINE?" *

פצצות

אס' 3
מחזור החיים השבועי של העיתון הגיע לסיומו. כמה שעות לפני כן הופיע ברחובות בות הגיליון השבועי. במישרדי מערכת העולם הזה, 5 חדרים השוכנים בקומת הקרקע של בית-מגורים ברחוב גליקסון 8, תל-אביב, וההומים לרוב ככותרת דבורים, שרר משהו שהתקרב לשקט.
עד שעה 8 בערב התקיימה התייעצות מערכתית, נקבע הקו של הדו"ח המיוחד על מרדכי אורן (ראו עמודים 7-3) וחברי המערכת יצאו מן המישרד, מוקדם מן הרגיל בכל יום אחר בשבוע. לעבור חצי שעה חור דוש, עורך התבנית, ישב ליד שולחן הציור, בפינה הדרומית-מזרחית של המישרד, עלילעל בתמונות מישפט פראג, החל משרטט את רעיונותיו לתבנית ה"דו"ח. מעל לראשו היה החלון המסורג הפתוח, הפונה דרומה, הנמצא כעשרים סנטימטרים מעל לפני הקרקע בחוף. בחדר השני ישבה תמר תדמור, עורכת מדור התשבצים, ועברה על מאות תשרי בות הקוראים לתשבץ האחרון.
עשן רך. השעה התקרבה ל-22.00. שקוע ברעיונותיו התהלך דוש בחדרו, נעצר לפני לוח-שעם שעל הקיר, עליו מסומן סידור העבודה.
לפתע חש, אינסטינקטיבית, שמשהו מתרחש מאחורי גבו, הסתובב. מבטו נתקל בחבילה עטופה בנייר, אורכה כ-20 ס"מ, שהונחה על אדן החלון. צמודה לסורג הפלדה. עשן דק עלה מפתיל המחובר לתבילה.
מחשבתו עבדה כהרף עין. הוא לא היה

בוה אחר זה רבו לימנים כי במקום מאבק עם העולם הקומוניסטי תתרכו ה"ממשלה במאבק עם מפ"ם, ותשתדל להשיג תמש בהודמות זו כדי לרוצץ את גול-גלתה. חברי סיעת מפ"ם בוועד-הפועל הצינוני שמעו נאום מאלף, שהסביר מדוע אין להם מקום בהנהגת התנועה הצינונית (ובקרנותיה, שהן בסיס הפרנסה העיקרי של מנגנוני כל המיפלגות בישראל).

אך גם המאבק עם מפ"ם לא היה שדה קרב עיקרי. החזית האמיתית עברה ה"שבוע בליבו של כל אדם ישראלי, בפעם הראשונה אחרי חודשים רבים מאוד. שוב הקשיב האורח לרדיו מתוך הירחור פני-מי, מתוך חשבון נפש. מאות אלפים קבעו מחדש את יחסם האישי לברית-המועצות ולתנועה הקומוניסטית העולמית. ורבות ישראלים, במפ"ם ומחוצה לה, שאלו

העם

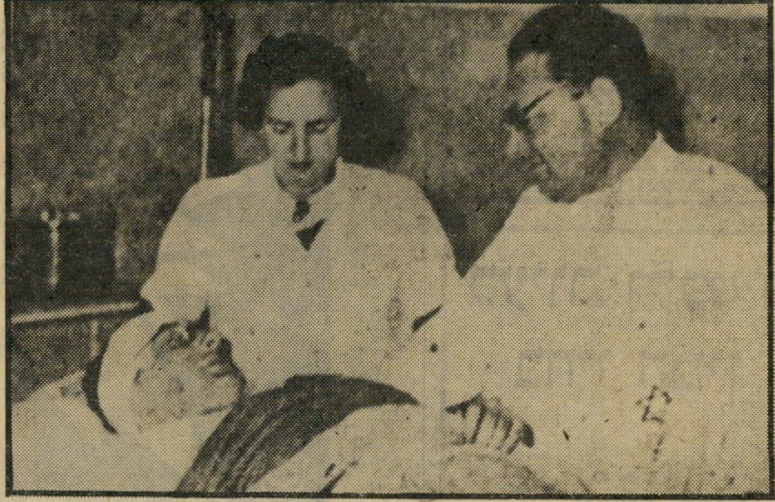
QUO VADIS DOMINE?

רק לעיתים רחוקות קורה שבלב רבבות מנקרת באופן כמעט אוטומטי שאלה גדר לה אחת. השבוע קרה הדבר בישראל. השאלה: מה קרה ל(חבר הכנסת) שמואל מיקוניס?
בשעתו נסע מיקוניס לייצג את מק"י בוועידת המיפלגה הקומוניסטית הסובייטית במוסקבה. לפני שבועיים הודיעו כי הוא עומד לחזור בכל רגע. עד כה הוא לא חזר. מיקוניס הנהו (ואולי היה) מיספר 1 של המיפלגה הקומוניסטית הישראלית. בתפ"ס קידו זה תיווך בין ישראל לבין צ'כוסלוב

מאיר וילנר
בימי מישפטי פראג של רודולף סלנסקי וחבריו ומרדכי אורן, ממנהיגי מפ"ם ואיש קיבוץ מזרע, שנעצר בעת שליחות בצ'כוסלובקיה. מישפטים אלה היו הכרזת מילחמה גלויה מצד מוסקבה על הצינונות ומדינת ישראל. וילנר, אז ממנהיגי מק"י, היה מהבודדים בארץ שהתייצבו לימין שופטי פראג.

* בלטינית: לאן אתה הולך, אדוני?

קריאל (דוש") גרדוש
עורך התבנית של מערכת העולם הזה היה הקורבן של ניסיון ההת"נכלות הטרוריסטי הראשון במערכת. פצצה שהתפוצצה על אדן חלון המערכת פצעה את דוש, בעת שעסק בעימוד התבה על מישפטי פראג. במגן-דויד-אדום אובחנו אצל דוש שטף דם בעין שמאל, הפרעה בשמיעה וכחצי תריסר רסיסי מתכת בגולגולת. הוא ניצל בנס אחרי שמזימתם של המתנקשים (שלא התגלו) להחזיר את הפצצה למערכת לא הצליחה.

בטוח אם זה מעשה קונדס של ילדי הסביר בה או פצצה אמיתית. אדם אחר היה משליך את עצמו, מן הסתם, אל הריצפה. אולם דוש, לשעבר פרטיזן בצבאו של טיטו, עשה את ההיפך. הוא קפץ אל החלון ודחף את הפצצה החוצה.
באותו רגע ממש התפוצצה החבילה. מטר של רסיסי מתכת, כנראה של הנפץ, ניתך על פניו של דוש. הדף חזק השליך אותו מטרים אחדים לאחור, הפיל אותו ארצה. במערבולת של כסאות הפוכים ושבי רי זכוכית. משקפיו נפלו ארצה וגשברו. אולם לפני כן, הצילו כנראה את ראייתו: לו פגעה הרסיסים בעיניו, שהיו כמעט בגובה הפצצה, היו עלולים לגרום לעיוורון. **הסורג הפריעי.** קול ההתפוצצות, ש"הרעיד את הסביבה, הועיק למקום את דיירי הבית ואת בעליו, מרדכי איוניר, בעל החנות הידועה למלבושים ברחוב אלנבי. הם מצאו את דוש המום, כמעט נטול כושר ראייה ושמיעה, וקילוח חזק של דם יצר שלולית אדומה על הריצפה. הם הועיקו אמבולנס שהעבירו לתחנת מגן-דויד אדום. שם הוגשה לו עזרה ראשונה, ונקבע שתי-דום בעין שמאל, הפרעה ב"אוזן וכחצי תריסר רסיסי מתכת בגולגולת. כעבור דקות מעטות פשטה על מישהו רדי המערכת קבוצה של קציני מישטרה, מומחים לחומר נפץ ולטביעות אצבעות, שגילו את הפתיל ואספו קרעי בד ורסיסי.

כוונת המבצעים היתה ברורה: הם רצו להכניס את הפצצה למישרד, אך לא לקחו בחשבון את המרחקים הקצרים בין מוטות הסורג. זה מנע ערדם מהכניס פצצה כה גדולה. לו הוכנסה הפצצה לתוך החדר היתה גורמת להרס המישרד, ולפגיעה רצינית של הנמצאים בו. קבע חבלן המישי"טה: כמות זו של חומר-נפץ-מרסק יכולה להרוג אדם אם היא קרובה לגופו.
למרות שהתפוצצה באוויר הפתוח, אח"י שדוש דחק אותה מן האדן, כירסמה הפצצה חור ניכר בקיר הבטון של הבניין החדש.

התנזונות מוסרית. מי ביצע את ה"פשע" החוקרים פסלו, נוכח שיטת הביצוע, את ההשערה שהיה זה מעשה נקמה אישי של פושע שנפגע על-ידי ידיעה בע"י תוך. השיטה הצביעה על אופי פוליטי מובהק.
אחרי בחינת החומר התגבשו שני קווים לחקירה: הפצצה הונחה על-ידי צעירים שהושפעו ממאמרי ההסתה המפורסמים של ישראל שייב בעיתונו סולס, בהם העליל על העולם הזה ועורכיו שהם "גרועים ממרגלים", או שהונחה על-ידי צעירים דתיים קיצוניים שהאמינו לאמארי השקרים בעיתונים, שניסו משך חודשים רבים לק"י שור את העולם הזה לכנענים, אף כי ידעו היטב את הכוב שבדבריהם.

הפרט שאיפיון במיוחד את פחדנותם העלובה של המבצעים היה כי לא הודיעו מראש כל הודעה על כוונתם, לא מסרו את זהותם הפוליטית גם אחרי המעשה. בימים הקשים ביותר של המאבק, כשאצ"ל ולח"י לחמו נגד אויב מזויין שעלה עליהם הם בהרבה, לא ביצעו מעולם מעשה טי"רור מבלי לקבל על עצמם את האחריות לו. היה זה טיפוסית להתנזונות המוסרית שהשתררה בחוגים מסויימים, כי הפצצה השלישית בעונה זו — אחרי פצצת מנגס ופצצת שילנסקי — נשאלה אלמונית, חסרת תכלית הפגנתית וטעם פוליטי.
השמועה. הפצצה במישרדי העולם הזה היתה הניסיון הראשון לסתום את פיו של עיתון עברי בכוח האלימות. רבים נטלו לידם למחרת היום את עיתונם ה"המשך (בעמוד 46)